

POLITIKE
EVROPSKE UNIJE

Evropska
komisija

Razvoj in sodelovanje

Boj proti revščini
v spreminjajočem
se svetu

„Znano je, da imamo danes tehnološka, finančna in materialna sredstva, s katerimi lahko do leta 2030 odpravimo skrajno revščino na našem planetu. Nobenega opravičila ni, da tega ne bi storili.“

Andris Piebalgs,
evropski komisar za razvoj

POLITIKE EVROPSKE UNIJE

Knjižica je del zbirke „Politike Evropske unije“, v kateri predstavljamo dejavnosti Evropske unije na različnih področjih njenih pristojnosti, razloge za ukrepanje in rezultate teh ukrepov.

Knjižice so na voljo na spletni strani:
http://europa.eu/pol/index_sl.htm

Informacije o Evropski uniji
Evropa 2020: Strategija EU za gospodarsko rast
Ustanovitelji Evropske unije

Boj proti goljufijam
Carina
Digitalna agenda
Ekonomska in monetarna unija ter evro
Energija
Humanitarna pomoč in civilna zaščita
Izobraževanje, usposabljanje, mladi in šport
Javno zdravje
Kmetijstvo
Konkurenca
Kultura in avdiovizualno področje
Meje in varnost
Notranji trg
Obdavčenje
Okolje
Podjetništvo
Podnebni ukrepi
Potrošniki
Sodno varstvo, državljanstvo, temeljne pravice
Priseljevanje in azil
Promet
Proračun
Raziskave in inovacije
Razvoj in sodelovanje ✖
Regionalna politika
Ribištvo in pomorske zadeve
Širitev
Trgovina
Varnost hrane
Zaposlovanje in socialne zadeve
Zunanje zadeve in varnostna politika

VSEBINA

**Čemu politika EU za razvoj
in sodelovanje**
Več kot le vsota posameznih delov 3

Kako ravna EU
Razmeram prilagojen pristop 6

Kako ukrepa EU
Od besed k dejanjem 9

Prihodnost
Uresničujemo svoje ambicije 15

Dodatne informacije 16

Politike Evropske unije: Razvoj in sodelovanje

Evropska komisija
Generalni direktorat za komuniciranje
Publikacije
1049 Bruselj
BELGIJA

Rokopis je bil dokončan februarja 2014.

Naslovnica in fotografija na 2. strani:
© iStockphoto.com/lucadp

16 str. – 21 x 29,7 cm
ISBN 978-92-79-24222-9
doi:10.2775/57720

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2014

© Evropska unija, 2014
Reprodukcija je dovoljena. Za uporabo ali reprodukcijo posameznih fotografij je treba pridobiti dovoljenje neposredno od imetnikov avtorskih pravic.

Čemu politika EU za razvoj in sodelovanje

Več kot le vsota posameznih delov

Evropske institucije in 28 držav EU so leta 2012 s skupno 55,2 milijarde EUR razvojne pomoči prispevale več kot polovico uradne pomoči v svetu: Evropska unija je tako največja donatorka pomoči na svetu.

Evropska komisija je leta 2012 sicer zagotovila več kot 13,5 milijarde EUR zunanje pomoči. Trdna zaveza Evropske unije, da pomaga državam v razvoju dohiteti razvite države, je hkrati ukrep solidarnosti in prizadevanje, kako ustvariti varnejši in bogatejši svet. Združevanje moči na evropski ravni se je v marsičem izkazalo za učinkovito: EU lahko ukrepa tam, kjer posamezne države ne morejo veliko doseči.

EU je navzoča v 140 državah sveta, premore obsežno znanje in izkušnje ter izjemno verodostojnost in nevtralnost, ko gre za vprašanja človekovih pravic, opazovanja volitev, upravljanje in iskanje rešitev za krizne razmere. Programi EU so večletni in tako omogočajo dolgotrajno in predvidljivo pomoč, to pa sta bistvena dejavnika trajnostnega razvoja.

EU koordinira dejavnosti raznih donatorjev pomoči. Zaradi svoje nadnacionalnosti lahko postavi ambiciozne skupne cilje in začrta celovite rešitve za razvojne izzive v svetu. Preprečevanje podvajanja je v sedanjih gospodarskih razmerah še kako pomembno, EU je navezadnje tudi dovolj močna, da se odzove na svetovne izzive.

Razvojni ukrepi EU so usklajeni z njenimi prizadevanji na področju humanitarne pomoči, okolja, varnosti in trgovine.

Solidarnost kot bistvo evropskega povezovanja

Razvojno sodelovanje je že od vsega začetka del evropskega povezovanja. Rimska pogodba (1957) je predvidela ustanovitev Evropskega razvojnega sklada, ki je pomagal kolonijam in čezmorskim ozemljem. Ko so se v začetku šestdesetih let prejšnjega stoletja začeli boji za neodvisnost, so se države članice dogovorile, da si razdelijo del stroškov podpore za nekdanje kolonije. S politiko so postopoma zajeli vse več držav v razvoju v Aziji, Latinski Ameriki in evropski soseščini.

Leta 2000 smo doživeli podpis daljnosežnega Sporazuma iz Cotonouja med EU in afriškimi, karibskimi in pacifiškimi državami (države AKP). Ta sporazum o trgovini in pomoči je bil sklenjen za 20 let in pomeni najcelovitejše sodelovanje med državami AKP in EU doslej. Namenjen je skupnim prizadevanjem pri odpravljanju revščine in vključevanju držav AKP v svetovno gospodarstvo.

Drugi finančni instrumenti, denimo instrument za razvojno sodelovanje in instrument za evropsko sosedsko pomoč, omogočajo ukrepanje EU tudi v drugih predelih sveta.

EU se je leta 2000 tudi zavezala, da bo podpirala razvojne cilje tisočletja, ki jih je sprejela Organizacija združenih narodov v zvezi z zmanjšanjem skrajne revščine v svetu do leta 2015.

Lizbonska pogodba je še utrdila pravno podlago za razvojno sodelovanje EU. V njej je jasno navedeno, da sta zmanjšanje in odprava revščine osnovna cilja politike EU na področju razvojnega sodelovanja. Evropska unija mora ta cilj upoštevati pri izvajanju politik, ki lahko vplivajo na države v razvoju. To tudi pomeni, da je razvojna politika povsem samostojno področje.

Ključni prispevek k razvojnim ciljem tisočletja

Evropska unija se je na zasedanju Organizacije združenih narodov leta 2000 skupaj z drugimi svetovnimi voditelji zavezala, da do leta 2015 izkoreninijo revščino. Določili so osem razvojnih ciljev tisočletja:

- *odpraviti skrajno revščino in lakoto,*
- *zagotoviti osnovno izobraževanje za vse,*
- *spodbujati enakost med spoloma,*
- *zmanjšati smrtnost otrok,*
- *izboljšati zdravje mater,*
- *preprečevati HIV/AIDS, malarijo in druge bolezni,*
- *zagotoviti okoljsko trajnost,*
- *razvijati globalna partnerstva.*

Otroci na cesti med Kerenom in Barentujem v Eritreji. EU je državi pomagala pri obnovi, ki je sledila obmejnemu spopadam z Etiopijo leta 1998.

Nenehna prizadevanje za večjo učinkovitost

Razvojni cilji tisočletja so v središču evropskega prizadevanja za razvojno sodelovanje in njegov glavni namen. K uresničevanju teh ciljev spada tudi zbiranje potrebnih finančnih sredstev. Organizacija združenih narodov je prav zato leta 2002 v Monterreyu v Mehiki organizirala mednarodno konferenco o financiranju razvoja, ki se je sklenila z Monterreyskim soglasjem, s katerim so se vodje držav in vlad zavezali, da bodo mobilizirali vse vire razvojnih sredstev (domače in mednarodne, javne in zasebne), tudi s postopnim povečevanjem razvojne pomoči.

Vse odtlej izvaja Evropska unija letne preglede svojega skupnega prispevka državam v razvoju.

Agenda za spremembe: odgovor EU na nove izzive

Če želi EU izpolniti razvojne cilje, morajo njene politike ustrezati potrebam hitro spreminjajočega se sveta. Razvojno sodelovanje mora prilagoditi novim razmeram, od vse redkejših naravnih virov do gospodarske rasti držav v vzponu in posledic gospodarske krize.

Agenda za spremembe, ki jo je EU sprejela leta 2011, je strategija zmanjševanja revščine, ki uvaja ključne spremembe pri dodeljevanju razvojne pomoči EU. Te spremembe so naslednje.

- Diferenciacija: dvojni pristop, po katerem je treba razvojno pomoč dodeljevati tam, kjer ima največji učinek in kjer jo najbolj potrebujejo. Najučinkovitejšo obliko pomoči je treba opredeliti glede na razmere v posamezni državi.
- Osredotočiti dejavnosti EU na največ tri sektorje v posamezni državi.
- Izboljšati koordinacijo EU, da bo razvojna pomoč imela boljši učinek in rezultate.

- Opozarjati na človekove pravice, demokracijo in dobro upravljanje, upoštevati spoznanja, ki izhajajo iz nedavnih sprememb v severni Afriki in na Bližnjem vzhodu.
- Povečati podporo vključujoči in trajnostni rasti z dejavnejšo pomočjo strateškim sektorjem, denimo kmetijstvu in energetiki, in uveljavljanjem razvoja zasebnega sektorja.
- Kar najbolj povečati usklajenost politike in tako zagotoviti, da bodo razvojni vidiki upoštevani na vseh področjih ukrepanja EU. Tako bo EU denimo lahko povezala razvoj in trgovino.

Velika pričakovanja, veliki vložki

Delež ljudi, ki živijo v skrajni revščini, se je med letoma 1990 in 2005 res znižal s 46 % na 27 %, toda v svetu je še vedno 1,2 milijarde ljudi, ki živijo z manj kot 1,25 ameriškega dolarja na dan, tj. pod mednarodno določeno mejo revščine. Številke opozarjajo tako na obetaven napredek, ki smo ga dosegli, kot obsežnost izzivov, ki so še pred nami.

V več kot desetih letih, ki so minila od sprejetja razvojnih ciljev tisočletja, so se številne države izkopale iz revščine in konfliktov. Nekatere med njimi so postale odgovorne donatorke pomoči v svetu in dinamična gospodarstva. Toda mnoge so žal zdrsnile v še večjo revščino, konflikte in negotovost, nekatere še vedno kršijo osnovne človekove pravice svojih državljanov.

Ne gre namreč samo za revščino. Nedavne množične vstaje, zlasti v Sredozemlju, so opozorile, da mora razvoj spremljati varstvo človekovih pravic in svoboščin. EU vključuje to vprašanje v vse vidike svoje razvojne politike.

Posebno pozornost namenja najbolj ranljivim državam, ki jim namenja skoraj polovico svoje razvojne pomoči. V državah, kjer so krizne razmere pogoste in kjer živijo najbolj ranljivi prebivalci tega sveta, svojo pomoč vse bolj usmerja v vzpostavljanje miru in državnih struktur. Kakovost in učinek pomoči sta tako večja. V razmerah po koncu krize, ki so jo povzročili bodisi konflikti bodisi naravne nesreče, od vseh donatorjev pričakuje, da s humanitarne pomoči preidejo na trajnostno razvojno pomoč, in da z večjo usklajenostjo pripomorejo k stabilnosti območja. EU je glavna partnerka tega „novega dogovora“ za ranljive države.

Integrirani ukrepi za premagovanje revščine

EU svojo razvojno politiko navezuje na glavne svetovne izzive, ki jih rešuje s svojimi partnerji. Razvojno sodelovanje tako pozitivno prispeva k ukrepom EU v svetu na različnih področjih: podnebne spremembe, vprašanja varnosti, denimo terorizem in trgovanje z ljudmi, migracije, zanesljiva oskrba z energijo.

Sodelovanje z državami v razvoju pomaga tudi pri uresničevanju ciljev gospodarske rasti, ki si jih je EU zadala za prihodnja leta. Partnerstva z državami v razvoju in gospodarstvu v vzponu spodbujajo pametno, trajnostno in vključujočo gospodarsko rast, ki jo zahtuje strategija Evropa 2020. Prizadevanje za gospodarski razcvet ter konkurenčne in pravične trge v svetu prinaša korist tako gospodarstvu partnerskih držav kot EU.

Učinkovita poraba sredstev je ključnega pomena. EU si prizadeva uskladiti svoje ukrepe in tako kar najboljše uporabiti razpoložljiva sredstva.

© Evropska unija/Natalia Lazarewicz

Sodelovanje EU s Sudanom je usmerjeno v povezovanje materialne pomoči, obnove in razvoja, denimo v taborišču za razseljene v severnem Darfurju.

Kako ravna EU

Razmeram prilagojen pristop

EU kombinira različne strategije, ko pošilja pomoč državam v stiski. Finančna sredstva nakazuje predvsem prek projektov in v obliki nepovratnih sredstev in javnih naročil ter sektorske in proračunske podpore.

- **Projekti, nepovratna sredstva in javna naročila**

Projekti so dejavnosti, namenjene doseganju natanko določenih ciljev v določenem času in z določenimi finančnimi sredstvi. Nepovratna sredstva so neposredni finančni prispevki organizacijam in njihovim projektom in se dodelijo na podlagi razpisov za zbiranje predlogov. Javna naročila za storitve, blago in gradnjo se dodelijo z javnimi razpisi.

- **Proračunska podpora**

Pri tem gre za finančna nakazila finančnemu ministrstvu partnerske države. Proračunsko podporo spremlja intenziven politični dialog in ukrepi, s katerimi je mogoče oceniti in izboljšati učinek podpore. Proračunska podpora temelji na partnerstvu in vzajemni odgovornosti in je pomemben način financiranja razvojnih strategij partnerske države. Dodeljevanje pomoči je prilagojeno potrebam, ki jih določi zadevna država, velik poudarek je na nacionalnih strategijah, ki jih pripravi država.

Države prejemnice proračunske podpore morajo biti zavezane človekovim pravicam, demokraciji in pravni državi ter izpolnjevati stroge kriterije, tudi glede upravljanja javnih financ.

- **Sektorska podpora**

Velik del razvojnih sredstev EU je usmerjen v posamezne sektorje v partnerskih državah, denimo energetiko, kmetijstvo in šolstvo. Tu gre predvsem za finančno podporo programom, ki jih v posameznih sektorjih vodi partnerska država. Podpora je dodeljena v obliki sektorske proračunske podpore, nepovratnih sredstev in javnih naročil ali z združevanjem sredstev različnih donatorjev.

Lida in Alina iz Cazanestija v Moldaviji sta bili deležni pomoči socialnih služb, ki jih je podprla EU.

© Evropska unija/Pirozzi

Horizontalni in vertikalni pristop

Finančna sredstva EU za razvoj se dodelijo po geografskem ali tematskem vidiku. V obdobju 2014–2020 bodo finančna sredstva razporejali trije geografski in trije tematski instrumenti.

Največji del finančnih sredstev zagotovijo geografski instrumenti.

- Evropski razvojni sklad je glavni instrument za pomoč afriškim, karibskim in pacifiškim državam ter čezmorskim državam in ozemljem.
- Instrument za razvojno sodelovanje je namenjen sodelovanju z Latinsko Ameriko, Azijo, centralno Azijo, Bližnjim vzhodom in južno Afriko. Obsega pet tematskih programov, vezanih na svetovne izzive: varovanje okolja, vlogo civilne družbe, prehransko varnost, migracije ter človekov in družbeni razvoj.
- Finančna sredstva za sodelovanje s sosednjimi državami zagotavlja instrument za evropsko sosedsko pomoč.

Navedene instrumente dopolnjujejo tematski, ki so na voljo vsem državam v razvoju.

- Evropski instrument za demokracijo in človekove pravice je denimo namenjen varstvu človekovih pravic in osnovnih svoboščin ter uveljavljanju demokracije in pravne države.
- Instrument za stabilnost in mir utrjuje varnost v kriznih razmerah in podpira prehod v stabilne razmere po koncu krize.
- Instrument za sodelovanje na področju jedrske varnosti uveljavlja jedrsko varnost, zaščito pred sevanjem in pripravljenost na izredne razmere.

Tematski programi EU spodbujajo udeležbo organizacij civilne družbe in lokalnih organov v razvojnem sodelovanju.

Bolje, hitreje, več: pomoč in razvojna učinkovitost

Evropski konsenz o razvoju določa okvir skupnih načel, ki omogočajo, da se ukrepi EU in držav članic medsebojno dopolnjujejo in so učinkoviti.

EU spremlja kakovost pomoči glede na konkretne cilje, o katerih se je mednarodna skupnost dogovorila s Pariško deklaracijo (2005) in Agendo za ukrepanje iz Akre (2008) ter jih dopolnila na forumu na visoki ravni v Busanu, kjer so sklenili partnerstvo za učinkovito razvojno sodelovanje (2011).

EU je kot članica Odbora za razvojno pomoč pri Organizaciji za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) dejavna tudi na mednarodnih forumih, kjer si prizadeva izboljšati učinkovitost razvojnega sodelovanja. Z ambicioznimi cilji želi povečati uspešnost globalne razvojne pomoči in je za uresničitev teh ciljev prenovila tudi način dajanja pomoči.

Četrty forum na visoki ravni o učinkovitosti pomoči, ki so ga pripravili leta 2011 v južnokorejskem Busanu, pomeni preobrat v svetovnem razvojnem sodelovanju. Predstavniki več kot 160 vlad ter mednarodnih organizacij, civilne družbe in zasebnega sektorja so se dogovorili o načelih, ciljih in zavezah, ki naj bi pripomogli k večji učinkovitosti razvojnega sodelovanja, pri čemer je osredotočenost „zgolj na pomoč“ nadomestil celovitejši pristop, ki vključuje vse razvojne akterje.

EU se je odločila, da se s takojšnjimi skupnimi ukrepi osredotoči na dve pobudi.

- Jamstvo EU za preglednost zagotavlja mednarodno primerljive, ažurne in zlahka dostopne informacije o pomoči. Evropska komisija in številne države EU zato že upoštevajo mednarodno dogovorjeni skupni standard in objavljajo natančne in pravočasne informacije o tem, kje in kako je bila pomoč dodeljena.

- Skupno načrtovanje programov pomoči omogoča skupen evropski odziv na razvojni načrt partnerske države, tudi z razdelitvijo dela. EU in države članice skupaj določijo, katera donatorka bo delovala v posameznem sektorju, kar pomeni večjo učinkovitost in boljše rezultate. EU ima vlogo koordinatorke. Skupno načrtovanje pomoči je že začela v več kot 20 državah, namerava ga v približno 40 partnerskih državah in tako zajeti več kot 60 % načrtovane pomoči za države, s katero se ukvarjajo institucije EU.

Naslednji korak v tem mednarodnem procesu je prvo srečanje na visoki ravni globalnega partnerstva za učinkovito razvojno sodelovanje v Mehiki aprila 2014, na katerem bodo pregledali napredek pri izpolnjevanju zavez, se lotili reševanja izzivov in pospešili izvajanje ukrepov.

Razvojna politika EU in dvostransko sodelovanje držav članic z državami v razvoju se medsebojno dopolnjujeta. Držav v razvoju se dotikajo še številne druge politike EU, ki jih je torej treba uskladiti z razvojno politiko.

Priprava politike EU na področju razvojnega sodelovanja in izvajanje pomoči v partnerskih državah je v pristojnosti Generalnega direktorata Evropske komisije za razvoj in sodelovanje (EuropeAid). Da bi bilo razvojno sodelovanje kar najbolj usklajeno z zunanjimi odnosi, si tudi Evropska služba za zunanje delovanje prizadeva uskladiti svoje politike in ukrepe s cilji razvojne politike.

Evropska unija ima v svetu 140 delegacij in uradov. Predstavljajo EU v posameznih državah in hkrati skrbijo tudi za upravljanje programov razvojne pomoči in sodelovanja. Ob izbruhu konfliktov ali ob naravni nesreči lokalna delegacija EU na primer ustrezno spremeni prednostna področja pomoči in se odzove na nujne potrebe.

EU pri oblikovanju politik, izvajanju in spremljanju pomoči sodeluje z mednarodnimi organizacijami, ki njeno pomoč dopolnjujejo s svojimi mrežami in znanjem. Med ključnimi so Organizacija združenih narodov, Organizacija za sodelovanje in razvoj v Evropi, Svetovna banka, skupina G-8 in skupina G-20. EU ima redne pogovore in stike tudi z drugimi pomembnimi tradicionalnimi donatorkami (ZDA, Japonsko in Korejo), vse pogostejše tudi z gospodarstvi v vzponu.

Vloga civilne družbe

Civilna družba je ključna partnerka donatorjev v državah v razvoju. Sem sodijo nevladne organizacije, poklicna združenja, socialni partnerji, univerze in mediji. Navadno so vpeti v lokalne skupnosti in lahko pomagajo donatorjem, da se odzovejo na potrebe ljudi. Civilna družba zato prevzema vse več odgovornosti pri oblikovanju strategij in programov.

Z večjo vlogo civilne družbe lokalne skupnosti tudi lažje privzamejo razvojne programe.

EU vodi programe spodbujanja reproduktivnega in otroškega zdravja v begunskih taboriščih, kot je to na Tajskem.

Kako ukrepa EU

Od besed k dejanjem

Bliža se leto 2015 in s tem rok, ki smo si ga zastavili za uresničitev razvojnih ciljev tisočletja. Pregled stanja jasno pokaže, koliko je bilo doseženega v zadnjih 12 letih.

Iz poročila Združenih narodov, objavljenega julija 2012, je razvidno, da je bilo izpolnjenih več ključnih ciljev:

- skrajna revščina se je zmanjšala za polovico in še naprej upada v vseh regijah,
- delež prebivalcev brez dostopa do zanesljivih virov vode se je prepolovil,
- izboljšalo se je življenje več kot 200 milijonov ljudi v barakarskih naseljih (dvakrat več od cilja 2020),
- vpis deklic v osnovnošolsko izobraževanje je enak vpisu dečkov,
- umrljivost otrok in mater se vse bolj zmanjšuje.

EU je znatno prispevala k tem rezultatom, zlasti z vlaganji v zdravstvo, šolstvo, cestno infrastrukturo in kmetijstvo. Od leta 2000 do danes je EU finančno podprla vpis v osnovno šolo za več kot 13 milijonov otrok in cepljenje proti ošpicam za več kot 18 milijonov otrok. Razvojna pomoč EU je bila odločilen dejavnik, ki je milijonom gospodinjestev omogočil oskrbo s pitno vodo in sanitarnimi storitvami. Ker pa uresničitev nekaterih ciljev, tudi odprava lakote in oskrba s sanitarnimi storitvami, še vedno zamuja, se je EU septembra 2011 odločila, da državam AKP, kjer je napredek najpočasnejši, nameni še dodatno milijardo evrov.

EU je skupaj z državami članicami največja donatorka pomoči v svetu na področju energije in je milijonom ljudi pomagala do trajnostne energije. EU največ prispeva tudi za prilagajanje podnebnim spremembam v državah v razvoju. Pomaga pri varovanju biotske raznovrstnosti, zaščiti pred naravnimi nesrečami in varstvu gozdov, denimo s preprečevanjem nezakonite sečnje.

Prilagojena pomoč

Evropska unija pomoč prilagodi potrebam vsakega posameznega področja razvojnega sodelovanja. Podpore namenja številnim programom in pobudam, ki koristijo bolj regijam kot posameznim državam in sektorjem. Regionalno sodelovanje je učinkovito pri reševanju težav, ki segajo prek meja, na primer podnebne spremembe in trgovina. Pri izvajanju globalnih, tematsko usmerjenih pobud upošteva lokalne razmere.

Štiri petine najmanj razvitih držav v svetu predstavljajo države AKP, večinoma afriške. Največji delež sredstev, ki jih EU namenja tej regiji, omogoča Evropski razvojni sklad: v obdobju 2008–2013 skupaj 22,7 milijarde EUR.

Sodelovanje med celinama temelji na strateškem partnerstvu Afrika-EU. Leta 2007 so se pogodbenice dogovorile o skupni strategiji Afrika-EU in za vsak sektor določile mejnike. Strategija pomembno prispeva k uresničevanju ciljev tisočletja, saj postavlja izmerljive cilje in tako omogoča tudi spremljanje napredka. Evropski in afriški partnerji so si na primer postavili številne konkretne cilje v zvezi z vzpostavitvijo zanesljivih, varnih, cenovno dostopnih in podnebju prijaznih energetske storitev na obeh celinah do leta 2020.

Projekt Hrana za delo v okolici Nairobija v Keniji omogoča dobavo vode za živino in posevke.

Egipt je uresničil cilje v zvezi s splošnim osnovnošolskim izobraževanjem.

V Aziji je hiter gospodarski razvoj znatno zmanjšal stopnjo revščine. Toda v regiji še vedno živi dve tretjini vseh revnih v svetu. Potreben je torej pristop, ki razlikuje med revnimi državami in državami v vzponu. EU v odnosu z državami v vzponu vse bolj opušta vlogo donatorke pomoči in jo nadomešča z vlogo strateške partnerke. Tako po svoje prispeva k doseženemu napredku. Regionalnemu sodelovanju z Azijo je v obdobju 2007–2013 namenila okvirni znesek 775 milijonov EUR.

Poudarek na sodelovanju, in manj pomoči, je značilen tudi za odnose EU z državami v sosedstvu. Z evropsko sosedsko politiko podpira njihova prizadevanja in tako krepi blaginjo, varnost in stabilnost tudi zunaj meja EU. V obdobju 2007–2013 je sosedski politiki namenila skoraj 12 milijard EUR.

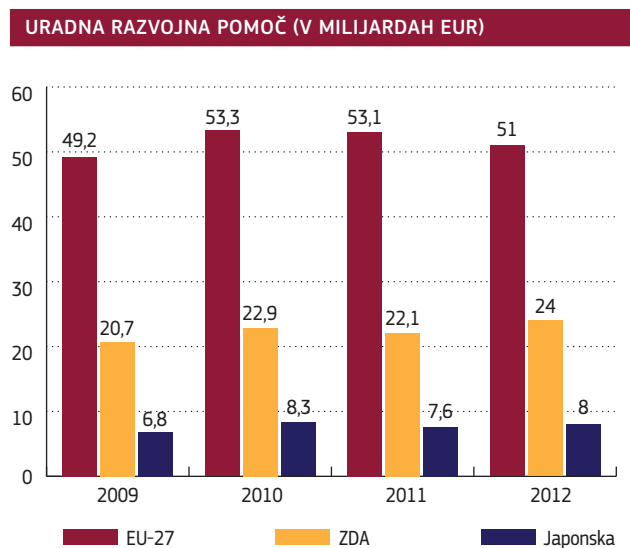
EU se je na ljudske vstaje v sredozemskem prostoru odzvala z novim pristopom, s katerim je podprla zahteve po politični participaciji in svobodi. EU je tudi velika donatorka pomoči ranljivim državam (namenja jim 50 % vse pomoči EU). V izrednih razmerah daje prednost nujnim potrebam, pri čemer skrbi za usklajenost med humanitarnimi ukrepi in trajnostnim razvojem.

V Latinski Ameriki je EU vodilna donatorka pomoči, druga največja vlagateljica in druga najpomembnejša trgovinska partnerka. Partnerstvo je uspešno pripomoglo k uresničevanju razvojnih ciljev tisočletja v regiji, zlasti kar zadeva dostop do osnovnega šolanja. Ostajajo pa izzivi v zvezi z neenakostjo, pomanjkljivo infrastrukturo in dostopom do pitne vode. EU namenja Latinski Ameriki povprečno 500 milijonov EUR letno, in sicer zlasti v podporo socialni koheziji, regionalnemu povezovanju, dobremu upravljanju in trajnostnemu razvoju.

Pomagati prebivalstvu, da si bo znalo samo pomagati

EU ukrepa povsod tam, kjer je pomoč potrebna in kjer lahko dejansko kaj spremeni, od prehranske varnosti in okoljskih izzivov do socialnih vidikov in človekovih pravic.

Demokratsko upravljanje: to je med ključnimi nalogami razvojnega sodelovanja. EU je v zadnjih letih uspešno povezala politični dialog s sektorsko usmerjeno pomočjo in ozaveščanjem prebivalstva ter tako pripomogla k boljšemu upravljanju v partnerskih državah. Ukrepom na tem področju je samo leta 2010 namenila 1,5 milijarde EUR razvojne pomoči.

EU je bila leta 2012 največja donatorka pomoči na svetu. Celotni znesek je bil leta 2012 sicer nekoliko nižji kot leta 2011: čeprav so nekatere države EU povečale svoj delež pomoči, so ga druge zaradi krize zmanjšale.

EU financira projekt ohranjanja biotske raznovrstnosti v gozdnem rezervatu Gola v Sierra Leoneju, ki je med najmanj razvitimi državami na svetu.

Kmetijstvo in prehranska varnost: odprava revščine in lakote je med prednostnimi nalogami EU. Vsako leto sprostí 600 milijonov EUR za projekte po vsem svetu, ki ljudem zagotavljajo osnovno hrano. Ta znesek dopolnjuje humanitarno pomoč v hrani, ki jo namenja v kriznih razmerah. Leta 2009 je ustanovila sklad za hrano s proračunom 1 milijardo EUR, ki je do zdaj pomagal več kot 50 milijonom ljudi. EU je v obdobju 2004–2010 približno 24 milijonom ljudi poslala seme, orodje, gotovinska nakazila in hrano, da bi jim tako pomagala iz revščine. Zavzema se za trajnostni model kmetovanja, ki je prilagojen razmeram držav v razvoju in lahko poveča pridelavo malih kmetov in sposobnost preživetja podeželskih skupnosti.

Trgovina: trgovina je v zadnjih desetih letih pripomogla k temu, da se je na milijone ljudi iztrgalo revščini. Evropska unija prispeva največ pomoči za trgovino in je najbolj odprt trg za države v razvoju. S splošnim sistemom preferencialov ponuja 176 državam in ozemljem v razvoju znižane tarife za njihovo blago. Podpira vključevanje držav AKP v svetovno gospodarstvo. Razvoj in rast lokalnih gospodarstev spodbuja s sporazumi o gospodarskih partnerstvih. Ti sporazumi so več kot zgolj dogovori o prostem trgovanju, saj upoštevajo socialno-ekonomske vidike držav in pomagajo državam pri njihovem izvajanju. Medtem ko državam AKP omogočajo prost dostop do trgov EU, imajo same do 25 let časa, da svoje trge odprejo uvozu iz EU.

Trgovina spodbuja gospodarsko rast najrevnejših držav

Da bi se najmanj razvite države lahko v celoti vključile v mednarodni sistem blagovne menjave, EU v svoji strategiji pomoči za trgovino posebno pozornost namenja njihovim potrebam. Ta prizadevanja so že rodila sadove: med letoma 2000 in 2008 se je v teh državah BDP na prebivalca povečal s 325 ameriških dolarjev na več kot 625 ameriških dolarjev. EU je leta 2012 predstavila načrte, kako bi najmanj razvite države lahko kar najbolj izkoristile ugodnosti odprtih trgov. Načrtovani ukrepi jim bodo pomagali odpraviti trgovinske ovire, izpolniti mednarodne standarde in izboljšati poslovno okolje.

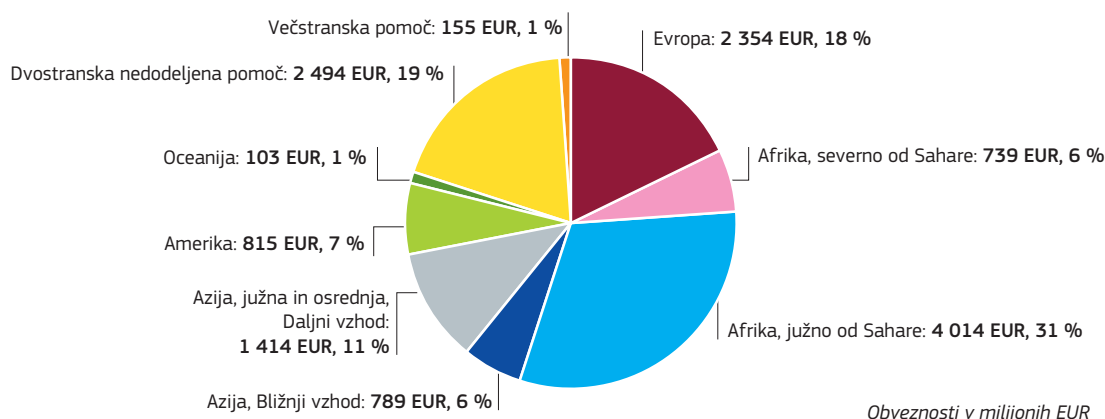
Voda in energija: od leta 2004 do danes je več kot 70 milijonov ljudi v državah v razvoju dobilo pitno vodo, 24,5 milijona pa sanitarne naprave. Programi EU za oskrbo z vodo in sanitarnimi storitvami razpolagajo s skoraj 400 milijoni EUR na leto. S temi sredstvi pomagajo graditi vodovodne in kanalizacijske sisteme ter vzpostaviti osnovne sanitarne in higienske razmere.

Pomanjkanje energije ostaja žgoč svetovni problem in EU ogromno vlaga v dostopnost energije, trajnostne vire in zanesljivo oskrbo v državah v razvoju. Samo leta 2010 je namenila skupno 319,49 milijona EUR za proizvodnjo in oskrbo z energijo. Ta vlaganja se že obrestujejo. V državah AKP, kjer je ta problem najbolj pereč, je med letoma 2007 in 2011 dostop do modernih energetskih storitev dobilo 15 milijonov ljudi.

Otroci si umivajo zobe: zdravstveni projekt EU v Nikaragvi, Srednja Amerika.

POMOČ EU DRŽAVAM V RAZVOJU LETA 2012: RAZDELITEV PO REGIJAH

Trajnostna energija za vse

Odkar je Organizacija združenih narodov dala pobudo v zvezi s trajnostno energijo za vse, je EU ta cilj uvrstila med prednostne naloge svoje razvojne politike. Za leto 2030 je postavila trojni cilj:

- univerzalni dostop do modernih energetske storitev,
- dvakrat večja energijska učinkovitost,
- dvakrat večji delež energije iz obnovljivih virov pri celotni porabi energije v svetu.

Na vrhu EU o trajnostni energiji za vse leta 2012 je predsednik Evropske komisije José Manuel Barroso napovedal, da bo EU pomagala državam v razvoju, tako da bo do leta 2030 omogočila dostop do energije še dodatnim 500 milijonom ljudem.

Okolje in naravni viri: najrevnejše države na svetu so tudi najbolj izpostavljene okoljskim tveganjem, predvsem posledicam podnebnih sprememb. Hudo občutijo posledice izčrpanja naravnih virov. Evropska unija je največja zagovornica trajnostnega razvoja v svetu in je ratificirala vse pomembne večstranske sporazume o okolju. Pripravila je strategijo upravljanja naravnih virov, ki jo izvaja v okviru ukrepov zmanjševanja revščine in s katero je neposredno prispevala k zagotavljanju trajnostnega okolja, kar je

eden od razvojnih ciljev tisočletja. Pozitivni dosežki so še omejevanje krčenja gozdov, boljše razmere v barakarskih naseljih in boljši dostop do pitne vode. Toda okolje je še vedno velik problem. EU je v obdobju 2011–2013 tej strategiji namenila 517 milijonov EUR.

Vodni zbiralnik v Papui Novi Gvineji. Dostop do čiste pitne vode je v državah v razvoju še vedno otežen.

Prehranska varnost v razdejanem Haitiju

Haiti je ena najrevnejših držav na svetu. Hud potres, ki je prizadel državo januarja 2010, je še poslabšal že tako slabo preskrbo s hrano. Prehransko varnost so namreč hudo prizadele visoke uvozne cene in velike izgube v domači pridelavi zaradi hurikanov.

Položaj se je izboljšal, ko je EU financirala projekt, ki je zajel 300 000 podeželskih gospodinjstev na severovzhodu države. S projektom so povečali in diverzificirali kmetijsko pridelavo ter izboljšali upravljanje voda in ribogojstvo.

Ta projekt je bil v veliko pomoč lokalnemu prebivalstvu. Zgradili so 692 vodnih stolpov in 2 550 silosov za žita, razdelili so semena in pridelek se je izboljšal.

„Če je suša in nimaš vode, izgubiš celoten pridelek,“ pravi Gédéon Richè, eden od prejemnikov pomoči iz projekta. „Zdaj imamo vodni stolp in pridelek je dober, imamo zelenjavo in za mojo družino je to veliko.“

Projekt so izvedli v partnerstvu z Organizacijo združenih narodov za prehrano in kmetijstvo, EU pa mu je v obdobju 2009–2011 namenila skupno 9,6 milijona EUR.

Skrb za dojenčke in matere v Kazahstanu

Ko je Kazahstan leta 1991 postal neodvisen, je država zmanjšala javna sredstva za zdravstvo in posledično se je zmanjšala kakovost storitev. Zaradi neustrezne nege vsako leto umre na tisoče dojenčkov in otrok, zelo je ogroženo tudi zdravje mater.

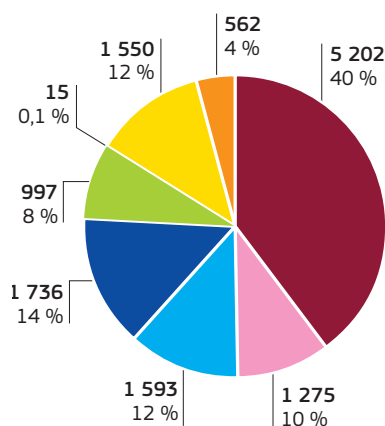
Evropska unija se je odločila, da ponudi ciljno usmerjeno pomoč, ki bi prispevala k visokokakovostnemu predporodnemu varstvu mater in negi otrok. S sredstvi je podprla projekt, ki je kazahstanskemu ministrstvu za zdravje pomagal pripraviti nacionalno strategijo varovanja zdravja mater in otrok. Pri pripravi strategije so sodelovale družine, skupnosti in zdravstveni delavci. Strategija je uvedla smernice za obravnavo najbolj pogostih težav in zapletov. Za zdravstvene delavce so pripravili usposabljanje in svetovanje.

Pristop se je izkazal za uspešnega. Zdravstveno varstvo mater in otrok se je izboljšalo in postalo učinkovitejše, povečale so se tudi možnosti za nadaljnje izboljšave. Povečalo se je tudi sodelovanje družin in skupnosti pri skrbi za zdravje mater in otrok. „Med številnimi prednostmi celostnega obravnavanja otroških bolezni je tudi to, da nas uči, kako izboljšati odnos med zdravnikom in pacientom,“ poudarja Polina Slugina, pediaterka iz okraja Osakarov.

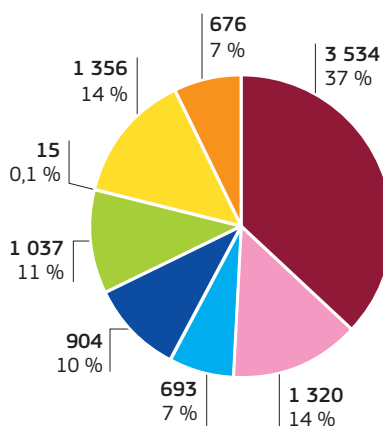
Toda razvojni cilji tisočletja glede zmanjšanja smrtnosti otrok in izboljšanja varstva mater v Kazahstanu še vedno niso uresničeni.

POMOČ EU DRŽAVAM V RAZVOJU LETA 2012: RAZDELITEV PO SEKTORJIH

Obveznosti leta 2012 v milijonih EUR

Izplačila leta 2012 v milijonih EUR

- Socialna infrastruktura (šolstvo in zdravstvo, voda, upravljanje, civilna družba, drugo)
- Gospodarska infrastruktura in storitve (prevoz, komunikacije, energetika, druge storitve)
- Proizvodnja (kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo, industrija, rudarstvo in gradbeništvo, trgovina in turizem)
- Večsektorska/medsektorska pomoč (okolje, drugo)
- Proračunska podpora, pomoč v hrani, prehranska varnost
- Ukrepi v zvezi z dolгови
- Humanitarna pomoč (ukrepanje v izrednih razmerah, pomoč pri obnovi, preprečevanje nesreč in pripravljenost na nesreče)
- Drugo/nedodeljeno (upravni stroški, neopredeljeno)

Mikrofinanciranje za Afriko: majhna posojila, velik učinek

Mikrofinanciranje je možnost za revne prebivalce, da pridobijo finančna sredstva. Vendar pa morajo ustanove za mikrofinanciranje izboljšati svoje standarde za upravljanje tveganja in preglednosti, da bodo lahko v celoti razvile svoj potencial kot sredstvo ekonomskega razvoja v Afriki. Evropska unija je zato podprla program Smartrac, ki afriškim mikrofinančnim ustanovam pomaga krepiti zmogljivosti upravljanja in spremljanja tveganj.

Smartrac je kratica, izpeljana iz angleških besed vzdržnost, upravljanje, odgovornost, tveganje, preglednost, zanesljivost in skladnost s pravili. Namen programa je bil preskrbeti lokalne ponudnike mikrofinanciranja s potrebnim znanjem in tako izboljšati dostopnost posojil. Lokalnim ponudnikom in mikrofinančnim ustanovam je zagotovil tudi orodja za upravljanje tveganj.

Projekt je bil izjemno uspešen. 12 mikrofinančnih ustanov, ki jih je podprl program, je odobrilo posojila približno 700 000 strankam z nizkim dohodkom. Ponudniki mikrofinanciranja, ki jim je pomagal program, so beležili rast v razponu od 4 % do 160 %.

Projekt je zajel Angolo, Gambijo, Gano, Kenijo, Malavi, Nigerijo, Ruando in Tanzanijo. EU je v obdobju 2006–2009 prispevala 348 000 EUR. Sodelovanje med Evropsko unijo in državami AKP na področju mikrofinanciranja zdaj pokriva program AKP/EU za mikrofinanciranje (2010–2014). Partnerji si prizadevajo spodbuditi gospodarsko rast in boljšo razdelitev bogastva z razvijanjem vključujočih finančnih sistemov, prilagojenih potrebam revnih.

Prihodnost

Uresničujemo svoje ambicije

Razvojna pomoč EU se je skozi leta stalno večala in postajala vse učinkovitejša. V času, ko se posledice krize kažejo v gospodarstvih po vsem svetu, je še pomembneje povečati učinkovitost in ambicioznost programov. Povečanje razvojne pomoči ni le izraz trajne solidarnosti, temveč tudi dolgoročna naložba.

Evropska unija poziva svoje države članice, naj si močnejše prizadevajo doseči dogovorjeni cilj za uradno razvojno pomoč, tj. 0,7 % BDP do leta 2015.

„Agenda za spremembe“ je določila konkretne ukrepe, ki naj bi povečali učinkovitost, denimo usmerjenost v države v največji stiski, ranljive države, sektorje s potencialom rasti, boljše delitev dela in boljše upravljanje. Izvajanje agende je ključni korak na poti v pravičnejši svet.

Razprave o vlogi razvojne pomoči po letu 2015, tj. roku za uresničenje razvojnih ciljev tisočletja, ponujajo možnost za izboljšanje sodelovanja v svetu. Evropska unija je svoje stališče sprejela junija 2013 na podlagi predloga Evropske komisije „Dostojno življenje za vse“ in v njem poudarila, da mora razvojna politika po letu 2015 okrepiti zavezo mednarodne skupnosti, da odpravi revščino in uveljavi trajnostni razvoj.

Poljedelec v Keniji je deležen pomoči sheme za ohranjanje in razvoj sektorja sadja in zelenjave, ki jo finančno podpira EU.

Da bi lahko to dosegli, bi moral novi okvir določiti osnovne življenjske standarde, uveljaviti vključujočo in trajnostno rast, prispevati k trajnostnemu upravljanju naravnih virov, zagotoviti sodno varstvo, pravičnost in enakost ter upoštevati poseben položaj držav, ki jih ogrožajo konflikti in nestabilnost: te ključne vidike so izpostavili tudi na Evropskih razvojnih dnevih 2013, na katerih so razpravljali o obdobju po letu 2015. EU bo še naprej zagovarjala ambiciozen okvir za obdobje po letu 2015 in bo zagotovila, da bodo prednostne naloge EU izražene na vseh pomembnih forumih.

Razvoj podeželja je prednostno področje sodelovanja EU z Gambijo, ki je med najrevnejšimi državami sveta.

Dodatne informacije

- ▶ Razvoj in sodelovanje – EuropeAid: http://ec.europa.eu/europeaid/index_sl.htm
- ▶ Capacity4dev.eu – povezovanje akterjev razvojne pomoči: <http://capacity4dev.ec.europa.eu>
- ▶ Evropska služba za zunanje delovanje: http://eeas.europa.eu/index_sl.htm
- ▶ Humanitarna pomoč in civilna zaščita: http://ec.europa.eu/echo/index_sl.htm
- ▶ Vprašanja o Evropski uniji? Naslovite jih na službo Europe Direct: 00 800 6 7 8 9 10 11 — <http://europedirect.europa.eu>

